

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Aleksandr Tšaplõgin
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 21.08.2026 nr 2-3/15-590

Meie 07.09.2026 nr 11-3/6081-2

Vastused kirjalikele küsimustele

Lugupeetud Aleksandr Tšaplõgin

Täname Teid esitatud küsimuste eest. Esmalt selgitame, et Rootsi kinnipeetavate vangistuse täideviimine on sätestatud välislepinguga. Välislepinguga võib kujundada tavaseadustest erineva vangistusõiguse ja karistuse täideviimise normid. Seejuures tuleb arvestada taasühiskonnastamise nõudega ning järgida tuleb kõiki põhiõigusi Eesti põhiseaduses sätestatud ulatuses. Põhiseadus § 12 sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed. Kedagi ei tohi diskrimineerida rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Põhiseadus § 12 lõikes 1 sätestatud üldist võrdsuspõhiõigust on riivatud siis, kui ebavõrdselt koheldakse sarnases olukorras olevaid isikuid.

Praegusel juhul on Rootsi ja Eesti kinnipeetavate ühine võrdluse lähtekoht see, et mõlemad grupid kannavad Eesti territooriumil asuvas vanglas vabaduskaotuslikku karistust. See üksik ühine tunnus ei anna siiski piisavat alust käsitleda Rootsi ja Eesti kinnipeetavaid täielikult ühtse võrdlusgrupina, sest nende olemuslikud erinevused kaaluvad selle sarnasuse üles.

Vastupidine lähenemine viiks olukorrani, kus sisuliselt mistahes kahte gruppi oleks võimalik omavahel võrrelda üksnes seetõttu, et neil on mõni juhuslik või üldine kokkupuutepunkt. Vajalik on analüüsida ka nende õiguslikku staatust, kinnipidamise aluseid, rahastamisskeemi ning muid asjaolusid, mis võivad muuta nende olukorra õiguslikult erinevaks.

Praegu on isikute kinnipidamisel viibimise alus erinev. Eesti kinnipeetavad kannavad Eesti kohtu mõistetud karistust Eesti karistusõiguse ja vangistuse täideviimise süsteemi alusel. Rootsi kinnipeetavad seevastu kannavad Rootsi kohtu mõistetud karistust Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingu alusel, mille kohaselt Eesti osutab kinnipidamisteenust, kuid Rootsi säilitab vastutuse karistuse sisulise täideviimise eest. Samuti rahastab Rootsi kinnipeetavate kinnipidamisega seotud kulud ning kinnipeetavad vabanevad karistuse kandmise järel Rootsi ühiskonda. Seetõttu ei tulene Rootsi kinnipeetavatele võimaldatavad erisused nende kodakondsusest ega rahvusest, vaid nende erinevast õiguslikust staatusest ja rahvusvahelisest lepingust tulenevatest kohustustest. Erisuste eesmärk on tagada Rootsi karistuse täideviimise järjepidevus ning võimaldada Eestil täita rahvusvahelisest lepingust tulenevaid kohustusi viisil, mis ei muudaks Rootsi kohtu mõistetud karistuse tegelikku sisu üksnes kinnipidamiskoha muutumise tõttu. Samuti rahastab Rootsi riik Rootsi kinnipeetavate karistuse kandmist Eestis.

Eesti on välislepinguga andnud Rootsile nõusoleku kasutada vanglat ja Eesti personali Rootsi karistuste täideviimiseks Eesti territooriumil. Rootsi karistuste täitmise järelevalve ja rakendamine toimub

kooskõlas Eesti seaduste ja teiste õigusaktidega, arvestades välislepingu ja koostöömemorandumi sätteid. Mitmed erisused on seotud Rootsi rahastamismudeliga ning nende kulusid ei kanta Eesti riigieelarvest.

Välislepingus kokkulepitud tingimuste kohaldamine Rootsi kinnipeetavatele võib tulevikus mõjutada ka Eesti kinnipeetavate vangistustingimusi. Näiteks täna on vangistusseaduse eelnõus muudatus vabastada ka Eesti kinnipeetavad elektritasu maksmise kohustusest. Kuid olenemata sellest ei tähenda see seda, et Eesti kinnipeetavad on automaatselt kehvemas olukorras, kui Rootsi omad.

Vastame Teie küsimustele:

1. Millised konkreetset erinevused on ette nähtud Rootsist üle antud vangide ja Tartu vangla ülejäänud vangide kinnipidamistingimuste vahel?

Rootsi kinnipeetavate kinnipidamistingimused tulenevad Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingust, koostöömemorandumist ning küsimustes, mida nendes ei ole teisiti reguleeritud, Eesti õigusest. Peamised erisused puudutavad kambrite sisustust ning mõningaid igapäevase vanglaelu korraldusega seotud tingimusi. Kambris on lisaks tavapärasele mööblile ette nähtud muu hulgas televiisor, raadio, äratuskell. Samuti näeb kokkulepitud kord ette erisusi elektri kasutamisel. Ülejäänud osas toimub vangistuse täideviimine Eesti õiguse ja Tartu vanglas kehtiva korra kohaselt, kui välislepingus ei ole kokku lepitud teisiti.

2. Milline on Rootsist üle antud vangide töötasu suurus ja millist tasu saavad sama või võrreldava töö eest teised Eesti vangid?

Rootsi kinnipeetavale makstakse talle määratud hõivetegevuses osalemise eest üldjuhul 1,70 eurot tunnis. Teatud tingimustel võib tasu olla vähendatud või makstakse täiendavat tasu. Eesti kinnipeetavate töötasu määratakse Eesti õiguse alusel ning selle suurus sõltub muu hulgas töö liigist ja töötatud ajast. Täistööajaga ajatööl töötava kinnipeetava töötasu alammäär vangla pakutaval töö peab olema vähemalt 95,87 eurot kuus. See tuleb Vabariigi Valitsuse määrusest "Kinnipeetavate töötasu määrad, arvutamise ja maksmise kord"¹. Vastavalt eelarve võimalustele on Eesti vanglates majandustööl töötasu tõstetud 0,74 € tunnis (täistööaja puhul 124,32 €). Tööstuses töötavad kinnipeetavad saavad töötasu tüki töö alusel, kuid mitte vähem kui 0,74 € tunnis. Tööstuses töötavate kinnipeetavate töötasu sõltub kinnipeetava panusest see jääb vahemikku 0,74-6 € tunnis. Keskmiselt teenivad tööstuses töötavad kinnipeetavad 1,9 € tunnis.

Rootsi ja Eesti kinnipeetavate tasustamise alused ei ole üks-ühele võrreldavad – Rootsi kinnipeetavate tasustamise kord tuleneb Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingust ja koostöömemorandumist, Eesti kinnipeetavate töötasu aga Eesti õigusest. Lisaks kannab Rootsi kinnipeetavate kõrgema töötasu kulu Rootsi maksumaksja.

3. Kas vastab tõele teave, et Rootsi vangid saavad töö eest umbes kolm korda rohkem palka? Kui jah, siis millisel õiguslikul alusel on selline erinevus kehtestatud?

Rootsi kinnipeetavate tasustamise kord erineb Eesti kinnipeetavatele kehtivast korrast. Rootsi kinnipeetavale makstakse talle määratud hõivetegevuses osalemise eest üldjuhul 1,70 eurot tunnis. Eesti kinnipeetavate töötasu sõltub töö liigist ja selle eest makstavast tasust, mistõttu ei saa üldistatult väita, et Rootsi kinnipeetavad saavad töö eest kolm korda rohkem tasu. Rootsi kinnipeetavate tasustamise õiguslik alus tuleneb Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingust ning koostöömemorandumist. Tegemist on Rootsi karistuste Eestis täideviimiseks kokku lepitud erikorraga, mitte kinnipeetava rahvusest või kodakondsusest tuleneva erinevusega.

¹ [Kinnipeetava töötasu määrad, arvutamise ja maksamise kord-Riigi Teataja](#)

4. Kas Tartu vanglas üldistel alustel karistust kandev vang, tehes sama tööd ja samas mahus, võib loota samasugusele tasule nagu Rootsist üle antud vang? Kui ei, siis palun selgitada põhjuseid.

Tartu vanglas praegu Eesti süüdimõistetuid ei viibi. Eesti kinnipeetavatest viibivad seal vahistatud, arestialused ning menetlustoiminguteks Tartu vanglasse toodud kinnipeetavad. Seega ei ole Tartu vanglas praegu olukorda, kus Eesti ja Rootsi süüdimõistetud teeksid sama tööd samas mahus.

5. Kas Justiits- ja digiministeerium on teinud õigusliku analüüsi kinnipidamistingimuste ja töötasu erinevuste vastavuse kohta Eesti Vabariigi põhiseaduse §-le 12 ja võrdse kohtlemise põhimõttele? Kui selline analüüs on tehtud, palun esitada selle peamised järeldused ja näidata õiguslikud alused, mis lubavad kohaldada erinevaid tingimusi.

Välislepingu ettevalmistamisel hinnati selle kooskõla Eesti põhiseaduse ja Eesti õigusega. Põhiseaduse § 12 kohaselt tuleb võrdse kohtlemise hindamisel esmalt vaadata, kas tegemist on võrreldavas olukorras olevate isikutega. Nagu eespool selgitatud, on Eesti ja Rootsi kinnipeetavate karistuse täideviimise õiguslik alus erinev. Eesti kinnipeetavate suhtes kohaldatakse Eesti õigust, Rootsi kinnipeetavate karistuse täideviimine Eestis toimub aga Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingu alusel, mis näeb teatud küsimustes ette eriregulatsiooni. Seega ei tulene erinevad kinnipidamistingimused või tasustamise alused kinnipeetava rahvusest või kodakondsusest, vaid erinevast karistuse täideviimise õiguslikust alusest. Ka juhul, kui käsitada Eesti ja Rootsi kinnipeetavaid mõne konkreetse tingimuse puhul võrreldavate gruppidenä, on erineval kohtlemisel objektiivne põhjendus - Eesti täidab Rootsi kohtu mõistetud karistusi välislepingus kokku lepitud tingimustel.

6. Kas ministeerium peab lubatavaks olukorda, kus ühes vangistusasutuses saavad kaks sama tööd tegevast vangi oluliselt erinevat tasu üksnes rahvusvahelise kokkuleppe tõttu, mille alusel nad antud vanglas viibivad?

Küsimuses kirjeldatud olukorda Tartu vanglas praegu ei ole, kuna Tartu vanglas Eesti süüdimõistetuid ei viibi. Üldiselt lähtutakse Eesti kinnipeetavate töötasu määramisel Eesti õigusest, Rootsi kinnipeetavate tasustamise alused ja määrad on aga kokku lepitud Eesti ja Rootsi vahelises välislepingus ning koostöömemorandumis. Seega ei ole erineva tasu aluseks kinnipeetava rahvus või kodakondsus, vaid erinev karistuse täideviimise õiguslik alus.

7. Millised täpsed kulud ühe vangi kinnipidamiseks katab Rootsi ja milline osa nendest vahenditest suunatakse otseselt kinnipidamistingimuste parandamiseks ja vangide töötasu tõstmiseks?

Rootsi ei hüvita Eestile iga kinnipeetavaga seotud kulu eraldi, vaid maksab välislepingus kokku lepitud tasu vanglakohade kättesaadavuse ja Rootsi kinnipeetavate karistuse täideviimise eest Eestis. Üleminekuperioodi fikseeritud tasu on 22,95 miljonit eurot. Pärast üleminekuperioodi maksab Rootsi 300 vanglakoha kättesaadavuse eest 30,6 miljonit eurot aastas ning üle selle kasutatavate kohtade eest 8500 eurot kinnipeetava kohta kuus. Lepingutasu ei ole jaotatud konkreetsete kululiikide vahel. Seetõttu ei ole võimalik välja tuua, milline osa Rootsi makstavast tasust on suunatud konkreetset kinnipidamistingimustele või kinnipeetavate tasustamisele - need kulud on osa vanglarenditeenuse osutamisega seotud kogukuludest.

8. Miks ei saa parandatud tingimusi, mida riik peab võimalikuks tagada Rootsist üle antud vangidele, laiendada üldistel alustel Eestis karistust kandvatele vangidele?

Rootsi kinnipeetavatele kohaldatavad erisused tulenevad Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingust ning on osa Rootsi karistuste Eestis täideviimiseks kokku lepitud korrast. Eesti kinnipeetavate kinnipidamistingimused tulenevad Eesti õigusest ja nende tagamist rahastatakse Eesti riigieelarvest. Rootsi kinnipeetavate karistuse täideviimise eest Eestis maksab Rootsi riik lepingus kokku lepitud tasu, millest kaetakse selle teenuse osutamisega seotud kulud, sealhulgas lepingus ette nähtud erisuste tagamine. Seetõttu ei saa välislepinguga konkreetse teenuse raames kokku lepitud tingimusi

automaatselt laiendada kogu Eesti vanglasüsteemile, kuna see tähendaks täiendavaid kulusid Eesti riigieelarvele.

9. Kuidas kavatseb ministeerium ära hoida konflikte ja pingeid Tartu vanglas, mis võivad tekkida erinevate vangigruppide ilmse elamistingimuste ja töötasu erinevuse tõttu?

Vangistuse täideviimist ning vanglas korra ja julgeoleku tagamist korraldab Eesti vanglateenistus. Rootsi kinnipeetavad ja Tartu vanglas viibivad Eesti kinnipeetavad paiknevad eraldi osakondades ning nende igapäevane vanglaelu on korraldatud eraldi.

Vanglateenistus hindab jooksvalt vangla julgeolekut ning kinnipeetavate vaheliste konfliktide ja pingete tekkimise riske ning rakendab vajaduse korral nende ennetamiseks asjakohaseid meetmeid. Praegu ei ole alust arvata, et üksikud erinevused kinnipidamistingimustes või tasustamises tooksid iseenesest kaasa kõrgendatud konflikti- või julgeolekuriski.

10. Kas ministeerium näeb ühele vangigrupile oluliselt soodsamate tingimuste loomisel riski põhiseadusliku võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumiseks? Kui ei, siis palun põhjendada seda seisukohta üksikasjalikult viidetega konkreetsetele õigusnormidele.

Põhiseaduse § 12 kohaselt on kõik seaduse ees võrdsed. Võrdse kohtlemise põhimõtte ei tähenda siiski, et kõiki isikuid tuleb sõltumata nende õiguslikust olukorrast kohelda alati ühtemoodi. Riigikohtu praktika kohaselt ei ole erinev kohtlemine põhiseadusega vastuolus, kui selleks on mõistlik ja asjakohane põhjus.

Rootsi ja Eesti kinnipeetavate puhul on nende karistuse täideviimise õiguslik alus erinev. Eesti kinnipeetavate karistuse täideviimine toimub Eesti õiguse alusel, Rootsi kinnipeetavad kannavad aga Rootsi kohtu mõistetud karistust Eestis Eesti ja Rootsi vahel sõlmitud välislepingu alusel. Välislepingu kohaselt kohaldatakse nende karistuse täideviimisele üldjuhul Eesti õigust, kuid leping näeb teatud küsimustes ette eriregulatsiooni, sealhulgas kinnipidamistingimuste ja tasustamise osas.

Seega ei tulene Rootsi kinnipeetavatele ette nähtud erisused nende rahvusest või kodakondsusest, vaid nende erinevast õiguslikust staatusest ja karistuse täideviimise alusest. Ka juhul, kui käsitada Eesti ja Rootsi kinnipeetavaid mõne konkreetse tingimuse puhul võrreldavate gruppidenä, on erineval kohtlemisel objektiivne põhjendus - Eesti täidab Rootsi kohtu mõistetud karistusi välislepingus kokku lepitud tingimustel ning Rootsi tasub Eestile selle teenuse osutamise eest lepingus ette nähtud tasu. Samuti ei vähenda Rootsi kinnipeetavatele välislepinguga ette nähtud erisused Eesti kinnipeetavatele Eesti õigusega tagatud õigusi ega muuda nende kinnipidamistingimusi seetõttu ebasoodsamaks. Eeltoodust tulenevalt ei näe ministeerium välislepingus kokku lepitud erisuste kohaldamises iseenesest vastuolu põhiseaduse §-s 12 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttega.

Kokkuvõtvalt lisame veel, et ka juhul, kui käsitada Eesti ja Rootsi kinnipeetavaid võrreldavate gruppidenä põhiseaduse § 12 tähenduses, on erinev kohtlemine objektiivselt põhjendatud ning sellel on legitiimne eesmärk. Erisused teenivad rahvusvahelise lepingu täitmise, karistuse täideviimise järjepidevuse, rehabilitatsiooni ning Eesti ja Rootsi vahel kokku lepitud vanglarendi toimimise eesmärgi. Lisaks on mitmed erisused seotud Rootsi rahastamismudeliga ning nende kulusid ei kanta Eesti riigieelarvest.

Erisused on ka proportsionaalsed. Need puudutavad üksnes piiratud hulka kinnipidamistingimusi ning ei vähenda Eesti kinnipeetavatele seadusega tagatud õiguste kaitse taset. Samuti ei mõjuta need Eesti vanglateenistuse pädevust tagada vangla julgeolek ja kord. Seetõttu ei kujuta Rootsi kinnipeetavatele võimaldatavad erisused endast meelevaldset ebavõrdset kohtlemist, vaid on rahvusvahelise lepingu täitmiseks vajalikud, eesmärgipärased ja mõõdukad abinõud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Deili Jurjev 58838972
Deili.Jurjev@justdigi.ee